

VIZUÁLIS KULTÚRA TANTERV
A GIMNÁZIUM 9-10. ÉVFOLYAMAI SZÁMÁRA
ÁLTALÁNOS ÉS SPORTTAGOZATOS OSZTÁLYOK RÉSZÉRE

A vizuális kultúra tanításának céljai	1
Fejlesztési követelmények	3
Az értékelés módja, szintjei	4
Tankönyv- és taneszköz választás speciális szempontjai	4
9. évfolyam	5
10. évfolyam	13
Érettségi felkészítő a gimnáziumok 11-12. évfolyama számára	20
Az írásbeli vizsga témakörei	20
Szóbeli gyakorlati vizsga	21
11. évfolyam témakörei	21
12. évfolyam témakörei	23

A vizuális kultúra tanításának céljai

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy a vizuális kultúra, míg 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (éneke-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyat és milyen arányban fogja tanítani. A 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam.

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak árnyaltabb értelmezéséhez és megítéléséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérése a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés)

kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani.

A fejlesztés átfogó célja továbbra is segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatásokat nem csak esztétikai, kulturális szempontból, hanem szellemi és erkölcsi értékrend alapján is értelmezni, feldolgozni. Képesek legyenek az élményeket megfelelően szelektálni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményeket alkotni, következtetéseket megfogalmazni. A tantárgy segíti a művészi és köznapis vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fejleszti az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése másokat és önmagát építő kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

Ebben az iskolaszakaszbán – csakúgy, mint eddig – a vizuális kultúra tantárgy az esztétikai, művészeti nevelés érdekében végzi fő tevékenységeit, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás és problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése. A felnőtté válás folyamatában különösen fontos az önismeret, a reális önértékelés erősítése, amely kiváltképp a tantárgy sajátosságából eredő alkotótevékenységhez kapcsolódó, egyénre szabott feladatokon keresztül érhető el. Ugyanakkor egyrészt a fejlesztési cél tartalmaként választott társadalmi problémák vizsgálata, másrészt a tantárgy jellemző módszertanából következő munkamódszer (pl. gyakori csoportmunka), erősítik a szociális kompetenciát, az egymás iránt érzett felelősségvállalást.

A médiatudatosság fejlesztését különösen indokolja a kortárs társadalom igénye, amely a fiatalok médiahasználati szokásai miatt egyre fontosabb szerepet kap az adott iskolaszakaszbán. E fejlesztés fontosságának hangsúlyozása különösen indokolt az adott tantárgyban, hisz az információs csatornák gazdagodása a szöveges információbefogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, mivel az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A fentiekből is következik, hogy e korosztályban kevésbé a kifejező szándékú rajzi, festészeti produktumok létrehozása a cél, mint inkább a tervezői gondolkodás fejlesztése, illetve a technikai médi-

umok felhasználásával létrehozható produktumok elkészítése, amely egyúttal hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez.

A vizuális kultúra részterületei közül három egységre oszthatók a témakörök:

- „*Kifejezés, képzőművészet*” a befogadó tevékenység (elemzés, összegzés, stb.) más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával. Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, adott esetben kronologikus változásaival, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú megközelítés javasolt.
- a „*Vizuális kommunikációhoz*” kapcsolódó fejlesztés hangsúlyosabban kerül előtérbe, amely közvetlen kapcsolatban van a médiafogyasztás tudatosságának erősítésével, illetve a vizuális információk elemzésével, értelmezésével, és létrehozásával.
- a „*Tárgy- és környezetkultúra*” részterület vizsgálatával a környezettudatos életforma jelentőségének megértése és elfogadása nyer fontosságot. Fontos feladat a környezetre igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a diákokban.

Miután a tantárgy kultúraközvetítő szerepe erősödik, a fejlesztés iskolánkban hangsúlyos célja továbbra is segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő, a média, és a mindennapi élet során tapasztalt virtuális és vizuális hatásokat nem csak esztétikai, kultúrális szempontból, hanem szellemi és erkölcsi értékrend alapján is értelmezni, feldolgozni. Képesek legyenek az élményeket megfelelően szelektálni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményeket alkotni, következtetéseket megfogalmazni. Egyre lényegesebb a befogadó tevékenység jelenléte a tanórán, még hozzá más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával. Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, adott esetben kronologikus változásaival, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú közvetítés ígér hatékonyságot.

Miután a kerettantervi órafelosztás 11–12. évfolyamon lehetőséget nyújt a tantárgyat továbbra is választók számára, a fejlesztési folyamatainak folytatását, így a kerettanterv 9-10. évfolyamos bizonyos tartalmi egységei, témakörei a spirális tartalomfejlesztés szabályai szerint később visszatérhetnek és további kapcsolódó tartalmakkal bővíülhetnek.

Fejlesztési követelmények

A gimnázium 9–10. évfolyamán a tantárgy tanítása során megismertetjük a tanulóval, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés lehetséges forrásai. Fejlesztési cél a műalkotások befogadására, értelmezésére való készség szellemi, erkölcsi, és kulturális alapon is. A tantárgy fejleszti a vizuális események, információk, művek önálló feldolgozását, az életkori sajátosságoknak megfelelő szintű értelmezés lehetőségét. Képessé válik a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, tartalmak, formai megoldások, és akár társadalmi összefüggések közötti kapcsolódási pontok azonosítására, többféle értelmezési kontextusban helyezésére, önálló véleményalkotásra.

A tanuló képessé válik állóképi, egyszerűbb plasztikai, mozgóképi és intermedialis karakterű megjelenítésre, makettek, modellek tervezésére, konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Fejlesztési feladat, az új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal való kísérletezés. Képessé válik a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívána-

tos tartalmak elhárítására. Képes továbbá az épített és természeti környezet értékelésére, kritikai megítélésére. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább az önállóság, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Az értékelés módja, szintjei

A tanulók elsősorban a szakórákon készítik el munkáikat. A feladatok elkészítési idejét a szaktanár a csoportnak és a feladat típusának megfelelően rugalmasan határozza meg. A munkákat a témakör, vagy feladatsor lezárásakor be kell mutatni, majd rendezett formában meg kell őrizni év végéig. Aki nem tudja befejezni a rendelkezésre álló idő alatt munkáját, pótolhatja lemaradását a tanár által kijelölt időpontig.

A *félévi és év végi eredmény* magában foglalja a tanév során elkészített gyakorlati (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák) és elméleti (kiselőadások, gyűjtő munkák, dolgozatok) produktumok értékelését (1-5) érdemjegyen kifejezve. Az elméleti ismeretekről (stílus irányzatok jellemzői, fogalmak, stb.) dolgozat formájában adnak számot a tanulók félévenként, amelyben tesztkérdések, fogalom meghatározások, összehasonlítások, képfelismerés, stílus meghatározások szerepelnek. A gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása. Lehetőség van *tantárgyi dicséret* elnyerésére is. A tantárgyi dicséretbe beleszámít a tanulmányi versenyeken (pályázatok, OKTV, stb.) való eredményes részvétel, a kiváló órai teljesítmény, az elméleti vagy gyakorlati jellegű szorgalmi munkák - pl.: házi dolgozat, egyéni alkotások, kiselőadások, önálló gyűjtő munka készítése.

Tankönyv- és taneszköz választás speciális szempontjai

Olyan szakirodalmat ajánlunk, amelyben könnyen áttekinthetők a főbb művészeti irányzatok, vagy a tantárgyhoz kapcsolódó témák és megfelelő mennyiségű képanyag áll rendelkezésre az órai munkához, és az egyéni felkészülést is segíti.

- műszaki rajzlapok, (A4, A3), vagy vázlattömb,
- B-s ceruza,
- vonalzó,
- körző,
- jegyzetfüzet (A4-es),
- fekete filctoll, vagy fekete tus,
- színes eszközök (akvarellfesték, vagy tempera),
- digitális adathordozó eszköz

Óraszámok a gimnázium 9-10. évfolyama számára

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. évfolyam	1 óra	36 óra

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet	5 óra
- Érzelmek, hangulatok kifejezése	
Kifejezés, képzőművészet	9 óra

- A művészi közlés, mű és jelentése	(6+3)
Vizuális kommunikáció	5 óra
- Kép és szöveg	(3+2)
Vizuális kommunikáció	4 óra
- Tömegkommunikációs eszközök	
Vizuális kommunikáció	4 óra
- Tér-idő kifejezése	
Tárgy- és környezetkultúra	3 óra
- Tervezett, alakított környezet	
Tárgy- és környezetkultúra	2 óra
- Funkció	
Tárgy- és környezetkultúra	4 óra
- Az épített környezet története	
Az éves óraszám	<u>36 óra</u>

9. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet – Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni tér-, szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). – Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata.</p> <p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. aranymetszés).</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények.</p>

(pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció).	<i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások élményének feldolgozása.
– Különböző színekkel (pl. telített, derített, tört, hideg, meleg színek) hangulati hatás elérése a látvány kifejező megjelenítése érdekében (pl. feszültség, nyugalom).	<i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, forma-ritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet – A művészi közlés, mű és jelen- tése	Órakeret 9 óra (6 + 3)
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése műalkotásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgóképek – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete és értelmezése azok képzőművészeti kapcsolódásaival.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk) elemzése, összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. Főbb stílusjegyek felismerése. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, avantgard, avantgard irányzatok, kortárs képzőművészet, kompozíció, képkivágás, képi és optikai helyzetviszonylat, kontraszt, digitális képfeldolgozás, intermedialis műfaj, eseményművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Kép és szöveg	Órakeret 5 óra (3 +2)
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése. Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű fotó-önarckép stílusbeli átalakítása megfelelő elektronikus, vagy szabadkézi eszközzel, pl. kollázs, montázs, stb.) – majd a képhez – a tartalmat módosító <ul style="list-style-type: none"> – szöveg társítása, grafikai kivitelezése elsősorban a jelentésmódosulások tudatosításának céljával. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Csoportos, nyilvános, tömegkommunikáció sajátosságai. Vizuális kommunikáció. A számítógépes szövegvilág; az elektronikus tömegkommunikáció.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk és a közlési cél. A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága, esztétikai értéke.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus), kompozíció (oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, borító); intermédia, anyag(szerűség), művészkönyv/art-book, műsorrend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Tömegkommunikációs eszközök	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tömegmédiumok alaptulajdonságainak, hordozóinak (pl. újság, DVD), intézményeinek, csatornáinak és funkcióinak (pl. hírközlés, szórakoztatás, reklám) csoportosítása, elemzése rendszerező feladatok megoldásán keresztül. – A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság viszonyának feltárása (pl. helyzetgya- 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztatás. Médiaipar működése. Kultúra és tömegkultúra a médiában. Virtuális valóság. Sztereotípa, reprezentáció. Műfajfilm, szerzői film. A reklám hatásmechanizmusa. Valóságábrázolás és hitelesség. A figyelemirányítás, hangulatteremtés legfontosabb eszközei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Improvizáció. Jellemábrázolási technikák.</p> <p><i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok.</p>	

<p>korlatok segítségével, videokamerával rögzítve) a tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak elmélyültebb ismerete és megértése érdekében.</p>	<p><i>Matematika:</i> rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint, rendszerezést segítő eszközök használata, készítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Médiaszövegek jellemzői. A személyközi kommunikáció. Beszédműfajok kommunikációs technikái hétköznapi és tömegkommunikációban.</p> <p><i>Fizika; földrajz:</i> információs és kommunikációs rendszerek felépítése, jelentősége.</p> <p><i>Informatika:</i> A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Tér-idő kifejezése	Órakeret 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A technikai médiumok (különösképpen a mozgókép) képalkotó módszereinek és műtípusainak megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>– Megadott (pl. „A ma hősei”, „Élet a településemen”) vagy szabadon választott téma alapján komplex munka, mű tervezése (pl. kép/"fotó"regény, story-board készítése) a legfőbb audiovizuális kifejezési eszközök tudatosítása céljából. A story-board és a képregény műfajának összehasonlítása.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet ösztönművészeti sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p>	

	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Tervezett, alakított környezet	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények vizuális megjelenítése és megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
– Szöveges eszközökkel leírt tárgy, épület vagy téri helyzet megjelenítése vizuális eszközökkel, az adott környezet alapos, pontos megismerése érdekében. (ábrázolási rendszerek – vetületi, axonometrikus, vagy perspektivikus alkalmazásával)	<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. Rendszeralkotás: elemek elrendezése adott szempontok szerint.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, művelési sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezés, felmérés, tételrendezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Funkció	Órakeret 2 óra
--	---	-----------------------

Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
– Funkcionális szempontokat kevésbé érvényesítő fiktív vagy elképzelt terek (pl. labirintus, adott színházi mű díszlete) tervezése és makettezése.	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diákszín-padi előadás.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Funkció, funkcionalizmus, díszlet, makett, modell.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Az épített környezet története	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténelmi korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
– Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb nemzetközi és magyar építészettörténelmi példák alapján.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p>	
– A divat fogalmának (pl. öltözködés, viselkedésforma, zene, lakberendezés területén) elemző vizsgálata és értelmezése (pl. szubkultúrák vi-		

<p>szonya a divathoz) a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül.</p> <p>– A műemlékek, műemlék jellegű és védett épületek helyzetének és esetleges hasznosításának vizsgálata a közvetlen környezetben.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan; földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus, környezettudatos építés</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílusformáló tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészeti- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok, elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet. A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

<p>A fejlesztés várt eredményei a 9. évfolyam végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Célrányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek önálló alkalmazása az alkotótevékenység és a vizuális jelenségek elemzése, értelmezése során. – Bonyolultabb kompozíciók alapelvek tudatos használata különböző célok
--	---

	<p>érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándékának megfelelő pontos értelmezése, egyszerű vizuális közlések elkészítése. – Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése. – Médiatudatos gondolkodás a tömegkommunikációs eszközök és formák rendszerező feldolgozása. – A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés és makettezés. – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben. – Az építészet alapvető elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak felismerése. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése összehasonlítása, műelemző módszerek alkalmazásával. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása. – A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	---

Óraszámok a gimnázium 10. évfolyama számára

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
10. évfolyam	1 óra	36 óra

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet	4 óra
- Érzelmek, hangulatok kifejezése	(3+1)
Kifejezés, képzőművészet	8 óra
- A művészi közlés, mű és jelentése	(6+2)
Vizuális kommunikáció	5 óra
- Kép és szöveg	5 óra
Vizuális kommunikáció	4 óra
- Tömegkommunikációs eszközök	4 óra
Vizuális kommunikáció	4 óra
- Tér-idő kifejezése	4 óra
Tárgy- és környezetkultúra	5 óra
- Tervezett, alakított környezet	5 óra
Tárgy- és környezetkultúra	2 óra
- Funkció	2 óra
Tárgy- és környezetkultúra	4 óra
- Az épített környezet története	4 óra

Az éves óraszám	36 óra
-----------------	---------------

10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet – Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4 óra (3+1)
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni tér-, szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel). – Stílusirányzatok (pl. szecesszió, kubizmus, expresszionizmus, op-art) formai, technikai megoldásainak az adott célnak megfelelő (pl. érzelmek kifejezése nem figuratív megjelenítéssel, látható dolgok megjelenítésének leegyszerűsítése) alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata.</p> <p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. arany-metszés).</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások élményének feldolgozása.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet – A művészi közlés, mű és jelen-tése	Órakeret 8 óra (6 + 2)
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés	

	eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése műalkotásokon.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. A technikai képzőművészet – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete és értelmezése azok képzőművészeti kapcsolódásaival.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A századvég, századforduló irányzatainak (pl. historizmus, realizmus, szecesszió, posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. Neoavantgard. Kortárs művészeti megoldások (pl. intermediális megjelenítés, eseményművészet) feldolgozása: gyűjtés, elemzés, értelmezés és az eredmények bemutatása adott vagy önállóan választott társadalmi probléma feldolgozása kapcsán (pl. kirekesztés, megkülönböztetés, környezetszennyezés, szegénység).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. Könyvtárhatalmas használat. <i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, avantgard, avantgard irányzatok, kortárs képzőművészet, kompozíció, képkivágás, képi és optikai helyzetviszonylat, kontraszt, digitális képfeldolgozás, intermediális műfaj, eseményművészet.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Kép és szöveg	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képzőművészet lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok képzőművészeti módszereinek megismerése. Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
– Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv egyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával)	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák,	

a hatásmechanizmus problémakörének felismerése, tudatosítása érdekében.	<i>Informatika:</i> A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Tér-idő kifejezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (különösképpen a mozgóképek) képalkotó módszereinek és műtípusainak megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A „látvány-hang-mozgás” hármas egységének kreatív alkalmazása összetettebb (mediális) tartalmú kreatív gyakorlat kapcsán (pl. videoperformansz, forgatókönyv tervezése és kivitelezése megadott témából kiindulva), majd a produkció elemző-értékelő feldolgozása a szándék és a megvalósítás sikeressége szempontjából	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet ösztönzői sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térmegjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények vizuális megjelenítése és megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Ember alkotta objektumok (pl. épületek, építmények) és azok jellemző környezetének (pl. formai kapcsolódás – F. L. Wright: <i>Vízesésház</i>; környezetbe olvadás, álcázás – camouflage jelenség) elemző vizsgálata, értelmezése és összehasonlítása (pl. formai, szín-, fénykapcsolódás, anyaghasználat, stílus szerint). – Tárgy- és épülettervezés a közvetlen környezet valós problémáira (pl. iskolai szelektív hulladékgyűjtő, iskolai „dühöngő”) alapszintű műszaki jellegű ábrázolás legfontosabb sajátosságainak az alkalmazásával (pl. méretezés, vonalfajták, több nézet) szabadkézi rajzban. Belső terek, tárgyak átalakítása meghatározott célok (pl. közösségi terek intim részeinek kialakítása, hulladék kreatív újrahasznosítása) érdekében. 		<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. Rendszeralkotás: elemek elrendezése adott szempontok szerint.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezés, felmérés, tereprendezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Funkció	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>– Környezet tervezése, áttervezése más feladat ellátására (pl. munka – pihenés, hétköznapi – ünnepi) vagy több funkció betöltésére (pl. öltözködés és rejtőzködés, közlekedés és pihenés), illetve a tervek elkészítése makett vagy modell formájában.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diák-színpadi előadás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Funkció, funkcionalizmus, díszlet, makett, modell.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra – Az épített környezet története</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építésztörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>– Az építésztörténet fontosabb korszakainak (pl. historizmus, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb nemzetközi és magyar építésztörténeti példák alapján.</p> <p>– A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgykultúrájának (pl. öltözet, lakberendezési tárgyak) elemző vizsgálata példák alapján (pl. kézműves technikával készült egyedi tárgy; sorozatgyártásban készült tömegtárgy; ipari formatervezés eredményeként készült egyedi tárgy), a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése.</p> <p>A környezetalakítás fenntarthatóságot szolgáló</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>	

<p>lehetőségek elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül (pl. ökoház, városi klíma, építőanyag-használat).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus, környezettudatos építés</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílus-teremtő tárgyak, tárgy típusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészeti- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok, elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet.

A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

<p>A fejlesztés várt eredményei a 10. évfolyam végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása. – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek önálló alkalmazása az alkotótevékenység és a vizuális jelenségek elemzése, értelmezése során. – Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándékának megfelelő pontos értelmezése, egyszerű vizuális, vagy mozgóképi közlések elkészítése. – Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése. – Médiatudatos gondolkodás a tömegkommunikációs eszközök és formák rendszerező feldolgozása. – A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés – Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben. – Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése. – Kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. – Az építészet alapvető elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak felismerése. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése összehasonlítása, műelemző módszerek alkalmazásával. – Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása. – A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	---

Érettségi felkészítő a gimnáziumok 11-12. évfolyama számára

A helyi tanterv alapján vizuális kultúra tantárgyból érettségi vizsgára bocsátható az a tanuló, aki a 9-10. évfolyamos tanulmányai befejezése után 11-12. évfolyamon is választja a tantárgyat, vagy 11-12. évfolyamon érettségi felkészítőn (fakultáción) vesz részt.

A rajz-vizuális kultúra érettségi (művészettörténet) *írásbeli*, valamint a gyakorlati feladatok (portfolio) bemutatásából álló *szóbeli* vizsgából áll.

Az írásbeli vizsga témakörei

Írásbeli vizsga témakörök:

1. Mezopotámia
2. Egyiptom
3. Görög művészet
4. Etruszk, római művészet
5. Ókeresztény
6. Bizánc művészete
7. Románkori művészet Európában
8. Gótika, és középkori művészet Magyarországon
9. Itáliai reneszánsz
10. északi reneszánsz, reneszánsz Magyarországon
11. Barokk Európában és Magyarországon

12. Klasszicizmus Európában és M. o-on
13. Romantika, eklektika, realizmus Európában és M. o-on
14. Impresszionizmus
15. Posztimpresszionizmus
16. Magyar művészet XIX: sz.
17. Szimbolizmus, szecesszió
18. Az avantgard (expresszionizmus, kubizmus, futurizmus, dadaizmus, szürrealizmus)
19. Konstruktivizmus, absztrakt művészet (geometrikus és lírai absztrakció)
20. XX. századi művészet – neoavantgard (tudományos irányzatok, pop art, akció művészetek, konceptuális, mobil szobrászat, média)

Szóbeli gyakorlati vizsga

Portfólió: a tanuló korábban készült munkáiból bizonyos szempontok szerint összeválogatott gyűjtemény összeállítása, és ezen anyag dokumentációval történő, megfelelő formában való bemutatása.

A portfólióba kizárólag az utolsó két tanév folyamán, az iskolai keretek között, a diákok által készített és kiválogatott munkák kerülhetnek be. A portfólió legalább 8 db munkát tartalmaz. A munkák mérete nem korlátozott.

A válogatás szempontjai a következők:

1. 2 db olyan munka, amelyet sikeresnek tart a vizsgázó
2. 1 db olyan munka, amelyet kevésbé tart sikeresnek a vizsgázó
3. 1 db olyan munka, amelyet a legkedveltebb technikájával készített a vizsgázó
4. 1 db olyan munka, amely egy tárgy tervezését dokumentálja (több rajz is lehet egy lapon)
5. 1 db olyan munka, amely látvány alapján készült tanulmányrajz, festmény vagy plasztika
6. 1 db olyan munka, amely képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció
7. 1 db olyan munka, amely a vizsgázó által szabadon választott téma tetszőleges feldolgozása

11. évfolyam témakörei

Diákjaink a tantárgy területéhez tartozó ismeretek és készségek terén az év végére képesek lesznek:

- Formaértelmező feladatsor elkészítésére: forma, arány, alak, karakter, felület, tónus megfigyelésére, érzékeltetésére ceruzával, rajzszénnel
- Téri helyzetek pontos megfigyelésére, a vonalperspektíva értelmezésére, láttatására
- Színtanulmányok készítésére, a látvány színeinek valósághű leképezésére temperával, akvarellal
- Vizuális információ tervezésére, elvont fogalmak megjelenítésére
- Egyszerű tárgy tervezésére, a tervezési folyamat dokumentálására
- Térbeli viszonyok kifejezésére plasztika készítésével (papír, agyag)
- Tárgyak térbeli rekonstrukciójára három képsík, és axonometrikus rendszerben
- Portfolio készítésére egy feladatsorról
- Ceruzával, rajzszénnel, tussal, akvarellal, temperával tanulmányok készítésére, papír, és agyagplasztika készítésére
- Az év során tanult művészeti korszakok megkülönböztetésére, elemzésére, összevetésére az őskortól a reneszánszig terjedő témakörökben
- A központi műtárgylistában szereplő műalkotások, képek felismerésére
- A központi listában szereplő szakkifejezések értelmezésére, használatára

TÉMAKÖR	TARTALOM
Ábrázolás és látványértelmezés	Formaértelmezés, hengeres, szögletes és természetes formák értelmezése Szerkezeti rajz, metszet rajz, részletrajz Tónusos tanulmány, fény-árnyék, megvilágítási viszonyok, helyi tónusérték Forma, arány, alak, karakter felület, textúra-faktúra tanulmányozása <i>ceruzarajz, szénrajz, tus</i>
Téértelmezés	Téri helyzetek: perspektíva megfigyelése, belső tér tanulmányok, lépték, arány, méret Nézőpontok: alálátás, rálátás, szemmagasság, rövidülés Alaprajz <i>ceruzarajz, szénrajz</i>
Színértelmezés	Színkontrasztok, színkeverési gyakorlatok Színtanulmányok: lokálszín, színreflex <i>akvarell, tempera, színes ceruza</i>
Vizuális kommunikáció	Folyamat, mozgás, idő érzékeltetése: fázisrajzok, sorozat Vizuális információ: jel, embléma, kép és szöveg elemzése, tervezése (monogram, piktogram, logo) Elvont fogalmak ábrázolása, szimbólumok <i>tusrajz, festés, számítógépes tervezés</i>
Tárgy és környezetkultúra	Forma- és funkcióelemzés: ipari forma elemzése Tervezési folyamat: témaválasztás, gyűjtés, elemzés, értelmezés, dokumentálás Tárgytervezés Rekonstrukciók: három képsíkos vetületi ábrázolás és axonometrikus rendszer <i>ceruzarajz, tus, papírplasztika, agyag</i>
Kifejezés és képzőművészet	Művészeti ágak: építészet, szobrászat, festészet, technikák rendszerezése Műfajok <i>Művészettörténeti korszakok, stílusok: az őskortól – a reneszánsz stílusig.</i> Stílusjegyek elemzése: építészet, szobrászat, festészet, iparművészet

Ajánlott irodalom: Szabó Attila Művészettörténet képekben, Szabó Attila Művészettörténet vázlatokban, Beke László Műalkotások elemzése a gimnáziumok I-III osztálya számára

A tantárgyhoz szükséges felszerelés:

- műszaki rajzlap: A/4, A/3, A/2
- akvarell papír: A/3, A/2
- papír rögzítő fémcsipesz, vagy enyves ragasztó szalag (a rajzlap rögzítéséhez)
- ceruza: B/ 2B/ 3B
- színes ceruza

- rajzszen
- akvarell, tempera, pasztell kréta
- színes papír, ragasztó, olló/tapétavágó
- tustinta
- ecsetek
- 30cm-es, és derékszögű vonalzó, körző
- filctoll: színes és fekete (normál és tűfilc)

12. évfolyam témakörei

Diákjaink a tantárgy területéhez tartozó ismeretek és készségek terén az év végére képesek lesznek:

- Forma és térelemző feladatsor elkészítésére: forma, arány, alak, karakter, felület, tónus megfigyelésére, érzékeltetésére ceruzával, rajzszennel
- Színtanulmányok készítésére, a látvány színeinek valósághű leképezésére,
- A látvány átírására, egyéni látásmód kifejezésére színekkel
- Vizuális információ tervezésére, elvont fogalmak megjelenítésére, plakáttervezésre
- Belső és külső tér tervezésére, a tervezési folyamat dokumentálására
- Térbeli viszonyok kifejezésére plasztika készítésével (papír, agyag)
- Tárgyak térbeli rekonstrukciójára három képsík, axonometrikus és perspektivikus rendszerben
- Portfolio készítésére egy feladatsorról
- Az év során tanult művészeti korszakok megkülönböztetésére, elemzésére, összevetésére a barokktól a XX. sz. -ig terjedő témakörökben.
- A központi műtárgylistában szereplő műalkotások, képek felismerésére
- A központi listában szereplő szakkifejezések értelmezésére, használatára
- A tanév során megismert művészeti technikák alkalmazására (kollázs, montázs, pasztell, makett: papír, agyag)

TÉMAKÖR	TARTALOM
Ábrázolás és látványértelmezés	Összetett formák, testcsoportok ábrázolása Portré, emberábrázolás, kroki Forma, arány, alak, karakter tanulmányozása Tárgyak és környezet megfigyelése Kontraszt, harmónia Ipari forma, szerkezet, felépítés, működés tanulmányozása feladatsorban <i>ceruzarajz, szénrajz, tus, lavírozott tus</i>
Térértelmezés	Térábrázolási konvenciók: síkszerűség- térbeliség, termélység, távolság, lépték megfigyelése Összetett formák, testcsoportok ábrázolása Belső tér, külső tér értelmezése <i>ceruzarajz, szénrajz</i>
Színértelmezés	Ábrázolás: színtanulmányok, színvázlat Kifejezés: átírás, absztrakció

	Expresszív színhasználat: érzelmek, elvont gondolatok, hangulat kifejezése <i>akvarell, tempera, pasztell, kollázs</i>
Vizuális kommunikáció	Tömegkommunikáció: plakátok, reklámhordozók, kép és szöveg, <i>kollázs, montázs</i> Médiakategóriák Fotográfiai műfajok, mozgókép kifejezőeszközei Kontextus: adott tárgy, látvány, különböző környezetben <i>montázs készítése</i>
Tárgy és környezetkultúra	Tervezési folyamat: témaválasztás, gyűjtés, elemzés, értelmezés, dokumentálás Tértervezés Rekonstrukciók: három képsíkos vetületi ábrázolás és axonometrikus rendszer Kézműves és ipari tárgykultúra jellegzetes formái Népművészet
Kifejezés és képzőművészet	<u>Stílusorszakok: barokktól - XX. sz. -ig</u> Stílusjegyek elemzése: építészet, szobrászat, festészet, iparművészet Alkotások és alkotók megismerése A mű, tárgyi és kulturális környezete

Ajánlott irodalom: Szabó Attila Művészettörténet képekben, Szabó Attila Művészettörténet vázlatokban, Beke László Műalkotások elemzése a gimnáziumok I-III osztálya számára

A tantárgyhoz szükséges felszerelés:

- műszaki rajzlap: A/4, A/3, A/2
- akvarell papír: A/3, A/2
- papír rögzítő fémcspesz, vagy enyves ragasztó szalag (a rajzlap rögzítéséhez)
- ceruza: B/ 2B/ 3B
- színes ceruza
- rajzszén
- akvarell, tempera, pasztell kréta
- színes papír, ragasztó, olló/tapétavágó
- tustinta
- filctoll: színes és fekete (normál és tűfilc)
- ecsetek
- 30cm-es, és derékszögű vonalzó, körző